

Bijlage VMBO-GL en TL
2021

tijdvak 3

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bronnenboekje

bron 1

Een krantenbericht verschenen op 30 juni 1914:

Demonstraties tegen Servië in Sarajevo

De hele dag liepen veel demonstranten door de straten van Sarajevo. Zij zongen Oostenrijkse volksliederen en riepen: "Weg met de Serviërs". De demonstranten trokken naar gebouwen van Servische verenigingen en sloegen daar alle ruiten in. Ook andere Servische gebouwen en winkels werden beschadigd.

bron 2

Herinneringen van een Duitse soldaat (1914):

Wij hadden de schoolbank of onze werkplek verlaten om enthousiast ons land te dienen in het leger. We verlangden naar de spanning en het avontuur van de oorlog. De oorlog had ons in zijn greep en beheerste onze gedachten.

bron 3

Een Duitse prentbriefkaart (1916):

Toelichting

Bovenaan de prent zijn zeppelins (luchtschepen) te zien die bombardementen uitvoeren op Londen.

bron 4

Een bericht van de Franse regering (1916):

In de buurt van Verdun werden onze legers zwaar gebombardeerd. In de avond volgde er een hevige aanval op de Franse loopgraven. De Duitsers vielen vijf keer met een groot leger aan. Ze hadden geen succes. Alle aanvallen werden door onze mitrailleurs tegengehouden. Er vielen veel Duitse slachtoffers.

bron 5

Advertentie in een krant uit 1918:

Advies aan de kiezers in Zeeland

Stem op nummer één van de lijst van onze partij.
Behalve wanneer u de voorkeur aan iemand anders op onze lijst geeft.

Dan kunt u ook op hem stemmen.

De nummer één op onze lijst is:

Mr. M.W.F. TREUB

Kleur dus het hokje voor zijn naam!
U mag maar één kandidaat van onze lijst aanwijzen
en dus één hokje inkleuren!

bron 6

Uit een toespraak gehouden in 1919:

Mannen, wees niet bang voor de vrouw van de toekomst. Als wijze en zelfstandige vrouw wordt zij nu een betere vrouw en moeder, politiek gelijkwaardig aan de man.

bron 7

Prijs van één brood in Duitse Marken (= Duitse munt):

januari 1923	250 DM
april 1923	474 DM
augustus 1923	69.000 DM
november 1923	201.000.000.000 DM

bron 8

Een tekst over de geschiedenis van Wageningen:

Rond 1935 leefden er ook in Wageningen veel mensen met een steunuitkering. De nood onder deze mensen was hoog. De gemeente verplichtte hen om te helpen een stadsgracht beter bevaarbaar te maken. Ze kregen hiervoor een erg laag loon. Wanneer ze weigerden, kregen ze geen steunuitkering meer.

bron 9

Een spotprent over twee politieke leiders met als titel *Hoe lang zal dit huwelijksgeluk duren?* (1939):

bron 10

Een verhaal van een gevangene over gebeurtenissen in 1941:

Bij een showproces in 1936, tijdens de zuiveringen, werd ik veroordeeld en in een kamp gevangen gezet. Plotseling werden we in 1941 uit ons kamp gehaald. De oorlog was dichtbij gekomen. We moesten van het westen naar het oosten lopen. Een enorm aantal mensen sjokte voort. Het was een zware tocht. Ik moest mijn celgenote dertig kilometer lang dragen. Ze was een oude vrouw van in de zeventig. Ze bleef maar praten over haar vijftienjarige kleinzoon die bij haar had gewoond. Haar grootste angst was dat ook hij door agenten gearresteerd zou worden. Ze heeft de tocht niet overleefd, net als duizend andere gevangenen.

bron 11

Een poster uit de Tweede Wereldoorlog met als titel *De succesvolle aanvallen van de Engelse luchtmacht* (1942):

bron 12

De voorkant van een boek:

Toelichting

Op de afbeelding staat een stippellijn en de tekst 'De NSB-leider en zijn vertrouwelingen'.

bron 13

Een overlijdensadvertentie in een Nederlandse krant in 1942:

Vandaag ontving ik het treurige bericht, dat voor zijn leider en in de strijd tegen het communisme aan het Oostfront is overleden, mijn lieve verloofde,

RICHARD

Aagje.

Putten, 1942

bron 14

Foto van een Joodse man die ingezet werd tijdens een razzia in Amsterdam (1943):

Toelichting

De Joodse man op de foto werd door de Duitsers uit kamp Westerbork gehaald en naar Amsterdam gebracht om als bewaker bij deze razzia te helpen.

bron 15

Een oud-voetballer vertelt in 2003 over een wedstrijd van een Nederlands elftal **tijdens de Tweede Wereldoorlog**:

Ik herinner me dat bij de wedstrijd tegen België het Wilhelmus werd gespeeld. Vóór de aftrap werden we voorgesteld aan de minister-president van Nederland, die tijdens de oorlog met zijn regering in dit land verbleef. We droegen bijzondere shirts: oranje elftalshirts.

bron 16

Een poster uit de Tweede Wereldoorlog (1943):

Toelichting

Op de poster staan vlaggen en enkele geallieerde leiders. In het midden staat een Franse verzetsstrijder.

bron 17

Een verhaal dat zich afspeelt tijdens de Tweede Wereldoorlog (1944):

De soldaat keek op zijn horloge. De dag was nog maar net begonnen. Het laatste half uur had er onafgebroken gedreun van vliegtuigen boven zijn bunker geklonken. Hij schrok toen hij vijandelijke parachutisten zag.

Het bericht van de aanval werd snel doorgegeven naar het hoofdkwartier in Parijs. Er kwamen meer van dit soort berichten binnen. De officieren probeerden de informatie te begrijpen. Ze dachten: 'Het is vast een vergissing'. Maar even later hadden ze het door. Een reusachtige vloot naderde de Franse kust.

bron 18

Een kaart van Europa:

bron 19

Een foto van een verzetsgroep in Sneek:

Toelichting

Op het bord staat: Bureaux der illegaliteit (= kantoor van het verzet).

bron 20

Over arrestaties na de Tweede Wereldoorlog in Nederland:

Eind juni 1945 waren al meer dan 100.000 mensen gearresteerd en gevangen gezet. Speciaal voor deze grote groep mensen werden 130 extra gevangenkampen opgericht. Een vrouw vertelt over haar ervaringen in zo'n kamp:

“Ik werd naar een houten gebouw gebracht. Het zag er uit als een varkensstal, met stro op de vloer. Het enige wat ik mocht doen, was op het stro zitten. Er waren maar een paar toiletten, voor wel 280 vrouwen.”

bron 21

De bron bestaat uit twee toespraken:

toespraak 1

Wij, het volk van Indonesië, verklaren hierbij dat Indonesië vrij is. De machtsoverdracht zal op een nette manier en in een zo kort mogelijke tijd worden geregeld.

toespraak 2

De jonge Republiek Indonesië krijgt de soevereiniteit. Het Koninkrijk doet daar afstand van. Dit is één van de meest aangrijpende en ingrijpende gebeurtenissen van deze tijd. We staan niet langer tegenover elkaar. We staan nu naast elkaar, hoeveel pijn we ook hebben.

bron 22

Uit een toespraak, voorgelezen door de Engelse koningin (1983):

We weten allemaal dat de gevaren van nu groter zijn dan alle andere gevaren uit onze geschiedenis. De vijand is geen soldaat met een geweer of een piloot met bommen in zijn vliegtuig. De vijand is de dodelijke en vernietigende kracht van technologie.

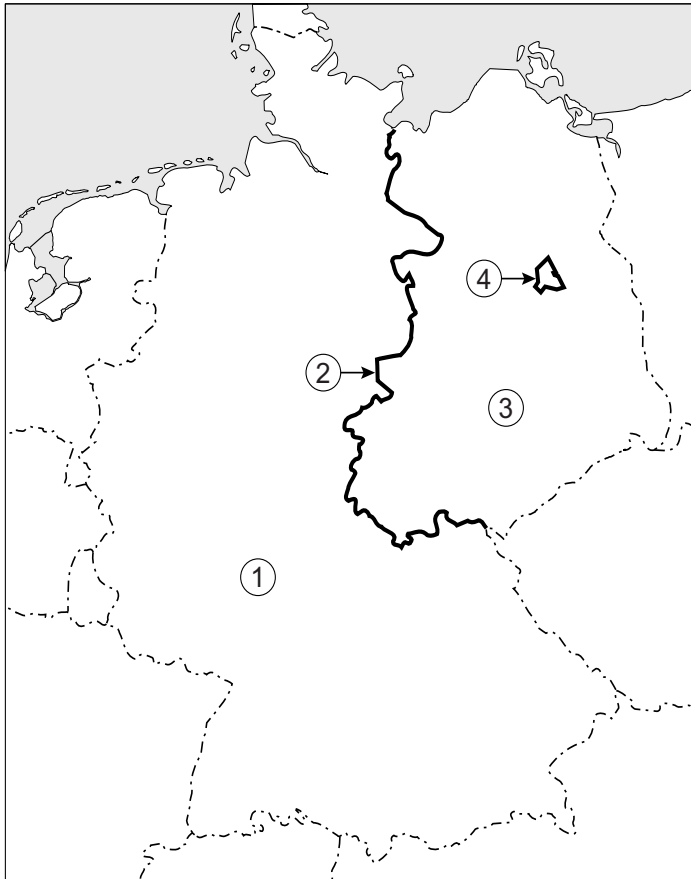
bron 23

Uit een krant:

De werkloosheid in de EG is in september gestegen tot een recordhoogte van 11,2 miljoen personen. Dat is 10,1% van de bevolking binnen de EG.

bron 24

Een kaart van Duitsland over de periode 1945-1989:

bron 25

Een kaart van Europa:

bron 26

Een politieke prent over de Europese Unie (2012):

Toelichting

Op de borst van de duif staat: EU.
Op het onderlichaam staat (in het Engels): NAVO.
Aan de poten van de duif kleeft bloed.
Op het spreekgestoelte staat: Nobel.

bron 27

Een politieke prent:

Vertaling

Op het bordje links staat: Baltische Staten (dat zijn Estland, Letland en Litouwen).
Op het bord in het midden staat: Waarschuwing! Beschermd door de NAVO.
Op de beer staat: Rusland.